

Condorcet a tekintély ellen

PUBLICISZTIKA - LXVI. évfolyam, 38. szám, 2022. szeptember 23.

„Egy kézműves hozzáértőnek bizonyult az emberi jogok ismeretében, miközben egy olyan könyvgyártó, aki republikánus volt 1788-ban, 1793-ban a királyok ügyét védte ostobán. A földműves a filozófia fényét terjesztette a földeken, miközben az akadémikus Condorcet, a literátorok szerint nagy geométer, a mértantudósok szerint pedig nagy irodalmár, azóta gyáva összeesküvőnek bizonyult, szünet nélkül azon fáradozott, hogy álnok zagyvaságaival elhomályosítsa a filozófiát” - hangzott Robespierre kegyetlen nekrológja híres floréal 18-i beszédében (A vallási és erkölcsi eszményekről és a nemzeti ünnepekről, 1794. május 7.).

Számunkra itt nem politikai szembenállásuk a fontos - a király kivégzésének ellenzése, az alkotmány szabadságjogokat biztosító, illetve azokat felfüggesztő felfogása, a kritikai gondolkodásra tanító közoktatás versus a tekintélyelvű nemzeti nevelés koncepciója -, hanem az a populista tudományellenesség, mely áthatja a Megvesztegethetetlen szavait, és valóban az akadémiák és az egyetemek lerombolásához vezetett, amit mellel mestere Párizsban sohasem tanácsolt, csak azt, hogy ahol még nincsenek ilyen, a nép szellemével ellentétes intézmények - Korzikában és Lengyelországban -, ott meg kell akadályozni, hogy megalakuljanak.